

LBRIS

We know
books

MIRCEA MOTRICI

La porțile timpului

Dialoguri cu mari duhovnici

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte
CALINIC
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

 EDITURA
CRINCA
SUCEAVA, 2022

Cuprins

<i>Un pas, doi, trei</i>	5
Arhimandrit Ilie Cleopa (1912-1998)	10
Arhimandrit Iachint Unciuleac (1924-1998)	42
Ieroschimonah Dionisie Ignat (1909-2004)	86
Protosinghel Petroniu Tănase (1916-2011)	96
Episcop Gherasim Putneanu (1924-2004)	106
Arhimandrit Dionisie Udișteanu (1900-1984)	128
Arhiepiscop Pimen Suceveanu (1929-2020)	142
<i>Aripi de cuvinte</i>	167

Dincolo de noi, dincolo de timp, dincolo de cuvinte

A scrie despre părintele Cleopa înseamnă a avea puterea de a culege cuvintele din lacrimi, din dureri, din rugăciuni și din speranță. A scrie despre marele duhovnic al timpului nostru înseamnă a striga mângâierea vorbelor de folos cu care ai fost primit cândva, în amurg de zi, la streășina casei preacuvioșiei sale din vatra Sihăstriei.

A așterne câteva gânduri despre părintele Cleopa înseamnă a îndrăzni să te înalți o clipă spre cerul bunicii noastre, unde vorbele dragi cu izvor în suflet te duc pe o aripă a copilăriei.

A scrie despre părintele Cleopa este o dulce povară a orei prezente pentru că, în rotundul vremii, cu greu poți măsura și contura ce a însemnat pentru fiecare pelerin sosit la Mănăstirea Sihăstria întâlnirea duhovnicească cu marele povățuitor, o întâlnire dincolo de

hotarele închipuirii. O speranță suficientă pentru a trece peste impasul de moment.

Am avut șansa sau, mai bine zis, rânduiala bunului Dumnezeu a făcut să îi fiu în preajmă de câteva ori (cu sau fără microfonul de reporter), pentru un interviu la radio sau pentru a sta de vorbă pur și simplu întru frumusețea Ortodoxiei. Mă privea și mă primea cu mare dragoste, mai ales după ce a aflat că am fost în Muntele Athos și că păstrez un fir de rudenie cu părintele arhimandrit Dionisie Udișteanu, fost stareț al Mănăstirii Secu. Nu întâmplător, peste ani, aveam să aflu, din testamentul părintelui Udișteanu, că trecerea precuvioșiei sale la cele veșnice, petrecută la Mănăstirea Slatina din județul Suceava, trebuia anunțată și părintelui Cleopa. Și cum puterea stă în taină, la acel timp nu am putut afla mai multe despre legătura de prietenie ce a existat între cei doi cuvioși. Darurile primite de la părintele Cleopa sunt interviurile pe care i le-am luat, nepublicate încă, punți spre oameni, punți spre credincioși și spre cei departe de țară.

Într-o zi de august, l-am întrebat pe părintele Cleopa cum se vede Athosul din Munții Neamțului. A încercat să aducă în discuție anul în care, la îndemnul patriarhului de atunci, a plecat în Grecia cu mai mulți călugări pentru a reînvia viața monahală de la schitul românesc Prodromu. Și, pentru că urma să plec în Athos, l-am rugat să transmită un cuvânt de folos monahilor români de acolo. A făcut-o cu mare plăcere, iar acel mesaj, înregistrat pe bandă magnetică, a luminat într-o noapte viața câtorva tineri călugări ce purtau în suflet dorul de Mănăstirea Sihăstria, dorul de părintele Cleopa.

Pentru că întotdeauna m-a îmbrățișat cu mare dragoste, țin să adaug și aici, din respect aparte pentru părintele Cleopa, o însemnare cu putere de simbol, menită să-l aducă mai aproape pe minunatul duhovnic ce a vindecat atâtea suflete și a presărat speranță de cursă lungă și multă putere în inimile multor creștini. Coboram strada spre zona Karava a Pireului, către Biserica „Sfinții doctori fără de arginți Cosma și Damian”, cu bucuria că mă voi reîntâlni cu părinții Gheorghe Kritikos și Vasile Tsimuris, statornici prieteni ai României și, în special, ai celor ce slujesc în dreapta credință. Amintirile pe care le păstrau din țara noastră, întâlnirile avute în preajma sfințelor altare românești i-au legat nu numai prin gând de meleaguri și de oameni, ci, mai ales, prin rugă.

Coboram împreună cu prietenul meu, dr. Liviu Alexandru Andercou, președintele Comunității Ortodoxe „Ștefan cel Mare și Sfânt” a românilor din Atena, păstrând în inimă și o mare satisfacție pentru că, în urmă cu o zi, la Ambasada României, am stat aproape jumătate de oră în preajma Preafericitului Părinte Hristodoulos, Arhiepiscopul Atenei și al întregii Elade, căruia i-am luat un amplu interviu pentru Radio România. Însă tot entuziasmul meu era umbrat de vestea pe care trebuia să le-o ducem smeriților părinți. Cu câteva ore în urmă, Radio Pireu, postul Mitropoliei, anunța trecerea la Domnul a părintelui arhimandrit Cleopa Ilie, un mare prieten al poporului grec, un ales prieten și al părintelui Gheorghe.

Pășeam spre biserică și contrastul trăirilor îmi aducea în minte cuvintele rostite de părintele Gheorghe,

în data de 13 iunie 1997, într-o discuție înregistrată pentru radio. Atunci l-am rugat să-și amintească mai întâi popasurile în România, după care să se oprească la legăturile dintre slujitorii sfințelor altare din cadrul celor două Biserici surori. Iată ce mi-a spus, cu multă căldură în glas:

„Sunt foarte bucuros să-mi amintesc de acele clipe minunate, petrecute în mai multe rânduri în minunata dumneavoastră patrie și, în mod deosebit, la extraordinarele mănăstiri.

În ceea ce privește legăturile între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Greacă, ca modest preot, slujitor al Bisericii lui Iisus Hristos, consider că Biserica este una singură, este unică. Și dorința Conducătorului Bisericii, Care este Domnul Iisus Hristos, nu este alta decât ca Biserica să fie unită și pe calea acestei uniri, a acestei înfrățiri a Bisericilor Ortodoxe de pretutindeni, care să reușească să facă mărturisire creștină adevărată, în spiritul adevărat creștin al Ortodoxiei.

Cu cât vom lucra mai mult, mai intens, în sensul de a câștiga teren și de a fi, într-adevăr, în această atmosferă în relațiile interortodoxe, cu atât mai mult vom reuși să facem un lucru plăcut lui Dumnezeu în ceea ce privește menirea Bisericii. De aceea, vedem cu deosebită bucurie, de fiecare dată, faptul că relațiile între cele două Biserici creștine contribuie, într-o luptă comună, la atingerea unui scop comun. Atât monahii, cât și preoții, clericii Bisericii Ortodoxe de pretutindeni, cu cât ne vom inspira mai mult din acest spirit adevărat creștin de unificare, de înfrățire, de conlucrare, cu atât mai

mult vom reuși să progresăm în menirea, în activitatea noastră de păstorire creștină.

Mai întâi de toate, această înfrățire întru Ortodoxie o realizăm în cadrul rugăciunilor pe care le facem fiecare și în cadrul Sfintelor Liturghii. De exemplu, vă pot spune că eu, cu smerenie, de fiecare dată la fiecare Sfântă Liturghie, când fac Sfânta Proscomidie, primul pe care îl pomenesc, cu smerenie și cu iubire, este părintele arhimandrit Cleopa Ilie. Bineînțeles, împreună cu starețul Victorin de la Mănăstirea Sihăstria. De fapt, cred că și ei fac același lucru la Sfânta Proscomidie. Desigur, în momentul în care ne rugăm pentru cei doi frați, îi pomenim și pe slujitorii Bisericii Ortodoxe Române, ne gândim și la frații creștini ortodocși din poporul român”.

Și de această dată părintele Gheorghe Kritikos m-a primit cu mare dragoste duhovnicească, acceptând să-mi acorde un interviu în memoria părintelui Cleopa Ilie.

Era în data de 2 decembrie 1998, înspre orele 10.00. Banda magnetică aduce aproape acele clipe, acele vorbe rostite cu evlavie și pentru cititorii acestei cărți.

„- Părinte Gheorghe, iată că acest interviu are loc la câteva ore după stingerea din viață a iubitului părinte Cleopa Ilie, despre care, din păcate, suntem nevoiți să vorbim la timpul trecut.

- Mai întâi vreau să-mi exprim bucuria, atât eu cât și părintele Vasile, că ați poposit din nou în biserica noastră. Bucuria cu care am așteptat să vă revedem pentru a

afla vești bune din România este umbrită, iată, de vestea aflată de la dumneavoastră privind trecerea la cele veșnice a părintelui Cleopa Ilie. Acest lucru ne produce mâhnire nu pentru că părintele Cleopa a trecut la cele veșnice, ci pentru că noi, cei rămași aici, suntem lipsiți de prezența unui asemenea duhovnic și părinte sufletesc.

Ultimele vești pe care ni le-au trimis atât părintele Cleopa, cât și părintele stareț Victorin Oanele au fost că ne așteaptă cu bucurie la Mănăstirea Sihăstria, să mergem să îi revedem, dar iată că părintele Ilie a plecat dintre noi. Este adevărat că nu ne-am întâlnit acolo, la Sihăstria, dar sufletele se întâlnesc în fața Sfintei Mese din Sfântul Altar și, în felul acesta, ne vom afla în comuniune cu părintele Ilie. Și dacă bunul Dumnezeu va permite, nădăjduim că ne vom întâlni și noi, după ce vom trece la cele veșnice, cu dânsul”.

În semn de respect, am oprit o clipă reportofonul pentru că lacrimile părintelui Gheorghe au început să coboare în glas, pe obraji și pe barbă. După o pauză în care nimeni nu a schițat niciun gest, într-o tăcere plină de pioșenie, am așteptat alte mărturii de mare sensibilitate.

„Considerăm că, atât pentru noi doi, cât și pentru ceilalți clerici ai Bisericii din Grecia, este valabilă invitația pe care ne-a adresat-o părintele Ilie, chiar dacă atunci când vom merge la Mănăstirea Sihăstria părintele Ilie ne va vedea de deasupra, din ceruri.

Despre părintele Cleopa nu îndrăznesc să spun câte ceva prin cuvintele noastre pentru că el s-a aflat

mereu deasupra lor, ca părinte spiritual. Din poziția în care mă aflu în această biserică pot doar să exprim în mod profund recunoștința noastră pentru ceea ce a făcut părintele Cleopa, atât pentru viața religioasă din România, cât și pentru Ortodoxie, în general.

Părintele Cleopa a fost, este și va fi întotdeauna un mare capitol pentru Ortodoxie, dar și un punct de referință în ceea ce privește omul, în general. Părintele Cleopa l-a iubit mult pe Dumnezeu și a iubit omul, motiv pentru care poate fi considerat o figură marcantă pentru omenire, în general.

Am avut fericirea ca părintele Cleopa să slujească la noi, în biserica aceasta a noastră. De asemenea, am avut fericirea să-l găzduiesc și la mine și consider că în casa mea se păstrează permanent binecuvântarea dată prin trecerea părintelui Cleopa. Am în biblioteca mea fotografia lui, pe care am păstrat-o cu deosebită iubire, precum am și fotografia unui alt mare părinte duhovnicesc român, Elefterios Ioil. Pe amândouă aceste fotografii le voi păstra alături, ca pe două icoane ce reprezintă figuri ale sfințeniei în Ortodoxia noastră.

Părintele Cleopa a fost și va rămâne un propovăduitor al învățaturii patristice. Desigur, momentul acesta este un moment de mare pierdere pentru Biserica Ortodoxă Română, pentru Ortodoxie, în general. Dar, de asemenea, cred că de acolo de unde este, părintele Cleopa va continua să ne sprijine și să ne urmărească, iar noi vom continua să studiem cărțile lui, pentru a lua din ele lumină și pentru a ne informa în domeniul teologiei.

Ne rugăm din tot sufletul ca Domnul Iisus Hristos, Conducătorul Bisericii, să ofere în continuare

asemenea făclii de lumină și sfințenie în Biserica Ortodoxă Română, în Ortodoxie, pentru ca să putem să ne continuăm activitatea.

De asemenea, îl rugăm pe Dumnezeu ca părinții mănăstirii care l-a găzduit pe părintele Cleopa până în ultimele clipe ale acestuia să fie sub paza Lui – starețul mănăstirii, părintele Victorin, precum și ceilalți frați monahi care sunt acolo – și să ajute ca din rândul lor să răsară mulți ca părintele Cleopa și în viitor.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, mâine dimineață eu și părintele Vasile Smut vom fi împreună la Sfânta Liturghie și o vom oficia în memoria părintelui Ilie Cleopa”.

* * *

În biserica goală la acea oră am lăsat un buchet de lumânări arzând. Flacăra lor dreaptă ne strecura în suflet o stare dureroasă, picături de regret în ochi, pe buze, pe chip.

În ușa bisericii, părintele Gheorghe și părintele Vasile au rămas cu mâinile încrucișate.

Pașii noștri mergeau fără vlagă pe caldarâmul Pireului. Ne-am bucurat de vorbele auzite aici, departe de țară. La ceas de despărțire – rugă de cursă lungă întru pomenirea părintelui Cleopa. Rugă și în Elada, unde puterea pașilor părintelui Cleopa a reușit să lase o prezență permanentă în și pentru frumusețea lumii ortodoxe, o frumusețe purtată peste mări și țări de acest mare duhovnic al neamului românesc. Lumânările ard și în Atena, în Muntele Athos, la Schitul Prodomu și la Schitul Lacu, dar și în alte locuri cu mari adâncimi duhovnicești din Grecia.

Lumânările ard. Puterea lor, puterea rugăciunii luminează drumul părintelui Cleopa spre aștrii de unde ne va privi în fiecare zi și în fiecare noapte, de unde ne va ocroti și ne va îndemna mereu, cât vom fi pe acest pământ, să poposim cât mai des la locașurile sfinte ale Ortodoxiei. Și sigur în drumurile noastre, în popasurile noastre, vom auzi înveșmântarea unui cunoscut și drag ecou: „Mânca-v-ar Raiul! Mânca-v-ar Raiul! Mânca-v-ar Raiul!”.

Acest ecou mi-aș fi dorit să-l aud din nou, ca altădată, la Mănăstirea Sihăstria. Dar am revenit în chilia sfinției sale și locul era acum gol.

La un moment dat, m-am așezat pe un scaun, la îndemnul ucenicului său Iachint, și am așternut pe o filă dintr-un caiet următoarele rânduri:

„Până nu demult părintele Cleopa ne aștepta în fața chiliei. Acum ne așteaptă peste tot, iar de undeva, din ceruri, ne trimite binecuvântare, ne trimite veșmânt de lumină, ne trimite picături de pace duhovnicească, picături în stare să alunge neliniștea noastră.

Vestea trecerii la cele veșnice a părintelui Cleopa m-a găsit la Atena. La Radio Pireu s-a anunțat chiar în acea dimineață plecarea spre Domnul a părintelui. La câteva ore am poposit la Biserica «Sfinții doctori fără de arginți Cosma și Damian» din Pireu.

Acolo, cu lacrimi în ochi, părintele Gheorghe mi-a vorbit de marile clipe ale vieții petrecute cu părintele Cleopa, când i-a binecuvântat casa, la Atena.

Atunci aveam să aflu de la prietenul Liviu Alexandru Anderco, secretarul Comunității Române

«Ștefan cel Mare» din Atena, ceva ieșit din comun pentru noi, păcătoșii de rând. Prietenul meu trebuia să traducă sau, mai bine zis, să înlesnească dialogul dintre părintele Gheorghe și părintele Cleopa, pentru că parohul grec nu știa românește, iar părintele Cleopa nu știa grecește.

Uimit încă de la primele fraze, prietenul meu s-a retras și i-a lăsat singuri, pentru că, deși cei doi părinți vorbeau în limbi diferite, se înțelegeau aproape perfect!

Și așa au stat de vorbă mai bine de o oră. Unul vorbea în grecește, iar celălalt în românește. Comunicarea avea alt limbaj, numai de Dumnezeu știut”.

* * *

Și pentru că păstrez la loc de cinste câteva interviuri cu părintele Cleopa, care încă nu au văzut lumina tiparului, țin să le prezint aici așa cum au fost rânduite cândva.

Primul interviu

„- Părinte Cleopa, și în acest amurg de duminică ați ținut să fiți în mijlocul credincioșilor, veniți atât din zona Neamțului, cât și din alte locuri ale țării. Ați predicat cu aceeași evlavie, cu aceeași credință în Dumnezeu. De fiecare dată poșitiți duminica în mijlocul credincioșilor din fața chiliei dumneavoastră?